

HAYAT

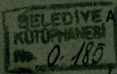
AYDA BİR ÇIKAR FİKİR ve EDEBİYAT MECMUASI

YENİ TERTİP: № 1. İKİNCİ KÂHUN 1930

*Yapanlar, doğuranlar, yaradanlar
yalnız nikbinler, idealistlerdir.
Bedbinler doğuramaz, hayatı idame
edemez, Tarihi yoğuramaz.*

MÜNDERECAT

1 — Başlangıç. 2 — Osmanlı devrinin tarihi. 3 — Fatih ve Namık Kemal. 4 — Tanzimattan cumhuriyete. 5 — Napoléon Bonapart ve Göthe. 6 — Bey Efendiler (Hikâye). 7 — Münekkidin vazifesi. 8 — Beynelmîl Darülfünunlular mahallesini. 9 — İyi bir Berehmenin hikâyesi. 10 — Harf inkılâbımız ve istenoğrafi ihtiyacı. 11 — Copula, mevcut olmak fili. 12 — İktisadî bir mütearife. 13 — İnkılâp ve biz kadınlar. 14 Arapça ve farisîden aldığımız kelimeler hakkında tedkikat. 15 Kitabiyat (Fuzulî) 16 — Faal nüfus istatistiği.

İdare eden: CELÂL NURİ

İSTANBUL, DEVLET MATBAASI

NUSHASI: 20 K.

biyat tarihimizde eski, yeni bir tek münekkdimize tesadüf ediliyor mu? Tenkit olmayınca, karilerin karanlıklar içinde kalmaları şöyle dursun edebî tarih te yazılmaz. Edebiyatın tarihi muhtelif tenkitlerin muhassasıdır.

Kabiliyet sahipleri, bundan dolayı, kuruyup tebah oluyorlar. Buna mukabil orta veya aşağı zekâlar avamfiriplik sayesinde yazı sahasında yaşayabiliyorlar.

Tenkit umumî faaliyette bir yer tutmak iktıza eder. İşte, biz, maatteessüf, bu vazifeden mehcuz.

Daha ilerisine gideceğiz: tenkit şöyle dursun gazetelerimiz, mevkut risalelerimiz kitabiyata dair bir kısmı ihtiva etmektedirler. Bu gidişle Yeni bir Fuzulimiz, yeni bir Nef'i, Nedim veya Bakimiz doğsa ve meydana bir şehkâr koysa bizim ondan haberimiz olmayacak!

Yazık . . . birkaç defa yazık.

Paris'te Beynelmilel Darülfununlular Mahallesi

Dokuz on senedenberi Paris'te bir Darülfünunlular mahallesi [Cité universitaire] vücade getirilmektedir fakat bu unvanı türkçemize «Darülfünunlular mahallesi» diye nakledersek medlûlünü daha açık bir tabirle ifade etmiş oluruz. Mes'ele şöyle başlamıştır: umumî harpten sonra, her yerde olduğu gibi, Fransa'da da askerlikten kurtulanlardan mühim bir kısmının köylerine dönmüyerek büyük şehirlerde yerleşmeleri yüzünden müz'ic bir mesken buhranı yüz göstermişti. Buna hayat pahalılığı da inzıam edince Paris darülfünununa devam eden on bini mütecaviz talebeden birçoğunun başlarını sokacak bir oda ve ihyaçlarına kâfi gıda tedarik edebilmekte güçlük çektikleri görülmeğe başlamıştı.

O sıralarda maarif nezaretine geçenlerden müsyü (Onora—Honnot) bu elim vaziyete çareler ararken zenginlerden müsyü (Emil Döç Emil Deutch) talebenin iskânına mahsus bir yurt yapılmak için on milyon frank teberrü etti. Paris belediyesi de şehrin güzel parklarından birine —(Parkmonsuri—Parc Montsouris) ye— bitişik yedi hektarlık, yani yetmiş bin metre murabbai bir arsa hediye etti. Bu yere devlet tarafından da dört hektar ilâve olundu. Paris belediyesi semahatte ileri

giderek, icap ederse, on sekiz hektar daha vereceğini vadetti ki işte Paris'in Darülfünunlular mahallesi bu cem'an yirmi dokuz hektar [iki yüz bin metre murabba] arsa üzerine yapılmaktadır.

Müsyü Döç'ün 1921 de verdiği on milyon frankla iki sene zarfında üç yüz talebeyi iskâna müsait bir bina vücade getirildi. Ondan sonra başka teberrülerle ilk proje genişletildi, başka binalar da yapılmaya başlandı; fakat aynı zamanda bu darülfünunlular mahallesine beynelmilel bir mahiyet vermek, tahsil çağında bulunan bütün dünya gençlerinden büyük bir kütleyi senelerce yan yana yaşatmak, birbirleriyle iyice tanışmak vesileleri ihzar etmek fikri ortaya atıldı; ve derhal birçok milletler bu fikre iştirak ettiler.

Son beş altı sene zarfında Darülfünunlular mahallesine tahsis edilen geniş arsada, güzel bir park gibi ağaçlar ve yeşillikler içinde mütemadiyen talebe yurtları yapılmaktadır.

Paris'te tahsil eden talebeleri için yurt yaptıran ilk üç memleket Şimalî Amerika'dan (Kanada), Cenubî Amerika'dan (Arjantin) ve Avrupa'dan (Belçika) olmuştur.

Bunları Asyadan (Japonya) takip etti. Müsyü (Saçüma—Satsuma) adında zengin bir tüccarın delâletile güzel bir Japon yurdu yapıldı.

Japonya'dan sonra, o zaman İngiltere'nin Paris sefiri bulunan (Lord Kru—Lord Crew) bir İngiliz talebe yurdu yapılması için önayak oldu. İngiltere veliahtı Paris'e gelerek binanın ilk taşını elile koydu. Şimdi o bina da diğerlerinin yanında yükselmiş bulunuyor.

İngiltere'yi İspanya takip ederek kıral on üçüncü (Alfonso) Paris'e gelip İspanyol talebe yurdunun yerini bizzat seçti.

Umumî harpten sonra Avrupa'nın siyasî işlerinde uzak kalan reis (Vilson) delâletile kurulan Cemiyeti Akvama bile girmekten hazer eden şimalî Amerika müttehit cümhuriyetleri de bu cereyana katılmakta gecikmedi. Mister (Homer Geyç—Homer Gage) namında bir hayır sahibi on milyon frankla teberrü listesini açtı. Arkasından elli beş milyon frankla (Rokfeller Conyor—Rockfeller Junior) yetişti. Amerikalı talebe için de mükellef bir yurt temin edildi. Hatta meşhur milyarder ihtiyar Rokfeller'in oğlu bu kadarla da kalmadı. Paris tıp fakültesi binasının pek eski ve bugünkü ihtiyaçlara kâfi olmadığını öğrenince birçok lâboratuvarları ve sair teferruat ile beraber muazzam bir tıp fakültesi yapılmak için Paris darülfünununa yüz elli milyon frank daha vermedi vadetti. Ancak bu teberrüün filen tahakkuk etmesi için Fransa tarafın-

dan da yüz elli milyon frank tahsis olunarak tıp fakültesinin üç yüz milyonla vücade getirilmesini şart koştu.

Paris'te tahsilde bulunan İsveçli talebeye de bir yurt temini hususunu müsyü (Ehrensvaerd) isminde bir hamiyet sahibi başardı.

Guba ve Danimarka da talebelerine birer yurt yaptırmaktadırlar.

Umumî harp arifesinde Rus çarlarının istilâ siyasetine alet olan (Boğos Nobar Pş.—Bogoz Nubar) da ermeni talebeler için bir yurt yaptırdı.

Brezilya, Kolumbiya, Venezuela, Norveç, Lehistan ve Yunanistan da birer yurt yaptıрмаğa teşebbüs etmiş bulunuyorlar. Görülüyor ki bu Darülfünunlular mahallesi mes'elesi son derece dikkate şayan bir şekil ve ehemmiyet kesbetmiş bulunuyor. Paris darülfünununa devam eden talebelere sade bir mesken temin etmek gayesini çoktan geçmiştir. Dünyanın hemen hemen bütün milletlerine mensup gençleri senelerce yan yana yaşatacak, beraber çalıştıracak ve mahallenin vâsi spor sahalarında omuz omuza oynatacak olan bu muazzam ilim kovani vasıtasile hiç şüphe yoktur ki yakın bir istikbalde milletler arasında eskiden olduğundan pek çok ziyade, birtakım şahsî rabıtalara teessüs ve inkişaf edecektir ve bu rabıtaların beynelmilel fikrî, siyasî ve iktisadî münasebetlerde mühim tesirleri görülecektir.

Biz bu cereyana niçin katılmıyalım?

Vatanımızın istikbalini ellerine almağa ve büyük Gazi'nin bayrağını medeniyet âleminin ilk saflarında dalgalandıрмаğa hazırlanan gençlerimizden bir kısmı da Paris'te tahsil ediyorlar ve edeceklerdir. Onların da bütün dünya milletlerinin gençlerinden mürekkep olan bu aileye karışmalarını behemehal temin etmeliyiz.

Vakıa gençlerimiz tahsil için yalnız Peris'e gitmiyorlar. Garbin diğer irfan merkezlerinde de gençlerimiz vardır. Hatta Alman ve Anglo—Sakson irfan merkezlerine lâzımgeldiği kadar ehemmiyet vermediğimizden de korkmaktayız bile.

Berlin, Londra, NivYork ve bahusus bizim gibi ziraî bir memleket için pek istifadeli olan Şikago irfan ve sanayi müesseselerini de kat'iyen ihmal etmemeliyiz. Fakat Paris'te teşekkül etmekte bulunan ve şimdilik dünyanın hiçbir tarafında bulunmayan teşkilâtta da dışarı kalmamalıyız.

Paris'te tahsil eden gençlerimiz beynelmilel Darülfünunlular mahallesinde teşekkül eden ilim ve fikir ailesine behemehal karışmalı, yakın bir istikbalde mühim rollere namzet olan gençlerle beraber çalışmalı,

onları iyi tanımalı, kendilerini de iyi tanıtmalı, hasılı medeniyet âleminin, başlıca memleketlerle vatanımız arasında mütekabil bilişmeler ve bağlar tesisine önyak olmalıdır.

Genç ve azimkâr maarif vekilimizin mes'eleyi lâıyk olduğu ehemmiyetle takip edeceğinden ve pek yakın bir atide Paris'te tahsil eden gençlerimize de beynelmilel Darülfünunlular mahallesinde bir yurt vücade getireceğinden eminiz.

Vakıa önümüzde kambiyo buhranı gibi müz'ic bir engel var; fakat bize tekaddüm eden milletlerden bazılarının tecrübelerine göre yirmi beş, otuz bin altın lira ile bu işi başarmak mümkün görünmektedir.

Bu meblağ, istikbalin pek ümit verici ihtimallerile dolu bulunan bu mes'elenin ehemmiyet ve müstaceliyeti düşünülürse çok görülemez ve görülecek iş ihtiyar olunacak fedakârlığa değer.

Paris'in darülfünunlular mahallesinde, eski ve yeni dünyanın bütün milletlerine mensup gençler arasında Türk gençleri için de yapılacak yurdun temeli, Türklüğü kurunu vustanın uyuşturucu ve öldürücü pençelerinden kurtararak yirminci asrın hayat velvelelerile dolu sinesine sokan icazkâr eller tarafından atılmağa lâıyktır.

Rauf Abmet